

Кулалаєва Н. В. Формування творчого підходу до професійної діяльності майбутніх будівельників / Н. В. Кулалаєва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2016. – №1. – 317 с. – С. 198–205.

УДК 37.015.3:614.8

Н. В. КУЛАЛАЄВА

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ

Статтю присвячено обґрунтуванню необхідності реалізації творчої складової професійної діяльності майбутніх будівельників під час їхньої підготовки в умовах професійно-технічного навчального закладу. Проаналізовано джерела творчої активності учнів, етапи становлення творчої діяльності фахівця.

Виокремлено особистісні риси, що притаманні творчим людям. Визначено умови формування професійно-творчої спрямованості майбутніх кваліфікованих робітників: відповідність освіти цілям випереджального розвитку, сприяння виникненню вибірково-позитивного відношення майбутніх кваліфікованих робітників до професії, формування у них позитивної мотивації і задоволеності результатом власної діяльності та відповідні вимоги до педагога. Наведено основні рекомендації стосовно формування в учня творчого підходу до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: творчий підхід, професійна діяльність, майбутній будівельник, культура, безпека, професійно-технічні навчальні заклади.

Н. В. КУЛАЛАЄВА

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОДХОДА К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ СТРОИТЕЛЕЙ

Статья посвящена обоснованию необходимости реализации творческой составляющей профессиональной деятельности будущих строителей в процессе их подготовки в профессионально-техническом учебном заведении. Проанализированы источники творческой активности учащихся, этапы становления их творческой деятельности.

Выделены личностные черты, присущие творческим людям. Определены условия формирования профессионально-творческой направленности будущих квалифицированных рабочих: соответствие образования целям опережающего развития, содействие возникновению избирательно-позитивного отношения будущих квалифицированных рабочих к профессии, формирования у них позитивной мотивации и удовлетворенности собственной деятельностью, соответствующие требования к педагогу. Приведены основные рекомендации по формированию у учащихся творческого подхода к будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: творческий подход, профессиональная деятельность, будущий строитель, культура, безопасность, профессионально-технические учебные заведения.

N. V. KULALAEVA

A FORMATION OF CREATIVE APPROACH TO PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE BUILDERS

The article was devoted to prove the need of implementing of the creative component of professional activity of future skilled workers in building structure during their training in vocational-technical schools. Sources of creative activity of students, stages of creative activity specialist have analyzed.

Personality traits, which are inherent in creative people have allocated. The conditions of formation of professional and creative direction of future skilled workers: compliance education the objectives of advancing development, promoting the emergence of selective positive attitude of future skilled workers to the profession, forming their positive motivation and satisfaction with the result of their own activities and requirements to the teacher have defined. The basic recommendations on the formation of student creativity for future professional activities have given.

Keywords: creativity, professional activity, future builder, culture, safety, VET-schools.

Однією з унікальних характеристик людської природи, потенціалом, притаманним кожному індивіду від народження, що відрізняє його від інших живих істот, є творчість, що визначають як продуктивну форму активності й самостійності людини.

Результатом людської творчості є наукові відкриття, винаходи, розв'язання нових професійних завдань у праці вчителя, лікаря, будівельника, інженера тощо. За висловленням М. Бердяєва, творчість – це приріст, продукування нового, чого ще не було в світі. Творчість – це виникнення новизни [1].

Творчість як процес складається з усвідомлених і неусвідомлених компонентів: постановки питання, мобілізації необхідних знань, особистого досвіду індивіда (групи), висування гіпотези, визначення шляхів і способів розв'язання завдання, спеціальних спостережень, експериментів, узагальнення одержуваних фактів, оформлення у вигляді логічних образних, математичних, графічних і предметних структур (створення нової споруди, конструювання приладу тощо). Творчість припускає тонкість спостереження за явищами, вибіркоче запам'ятовування істотного, вольову та розумову напругу, емоційний підйом та яскраву уяву. При цьому мають місце здогади, припущення, логічний аналіз і синтез. Саме цей чинник у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю стимулює розвиток широкого спектру соціально-ціннісних якостей особистості, таких як ініціативність, самостійність, організованість, відповідальність, комунікативність, безпечна поведінка, нестандартність

мислення.

Важливість проблеми формування творчої особистості в процесі професійного становлення визначає її значення:

– соціальне, оскільки формується нова людина з особливим складом мислення, здатним до радикальних змін і перетворень, фахівець нової формації, який долучиться до прогресивних перетворень в суспільстві;

– професійне, тому що є засобом пізнання інтелектуальних можливостей у галузі творчої праці.

За переконанням науковців сучасна система підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю має бути орієнтована, у тому числі, на творче відношення до наступної професійної діяльності. Саме сформованість творчого підходу майбутнього фахівця до власної професійної діяльності посідає важливе місце серед інших професійно важливих якостей його особистості. Причина такої необхідності полягає в тім, що на кожному наступному етапі розвитку суспільства виникають нові, більш складні завдання, що формують нове соціальне замовлення за певною професією на підготовку фахівців відповідного рівня. Крім того, суспільство постійно встановлює також все більш високі вимоги до особистості робітника, рівня його загального розвитку, освіти, професійної компетентності й творчого відношення до обраної професії. За таких умов кожна професійна школа вимагає від викладачів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) удосконалення форм і методів навчання, спрямованих на формування пізнавальної активності учнів, вироблення вмінь використовувати й практично застосовувати отримані знання для розв'язання проблемних завдань. Таким чином, йдеться про необхідність виховання творчого підходу молоді до майбутньої професійної діяльності, оскільки сучасний процес навчання визначається потребою суспільства у кваліфікованих творчих фахівцях.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні необхідності формування творчого підходу до професійної діяльності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю для підвищення рівня їх загальної фахової культури та розвитку особистості.

Розвиток творчих засад навчально-виробничого процесу у ПТНЗ будівельного профілю сьогодні постає важливою умовою подальшого розвитку загальнолюдських цінностей та гуманістичних ідеалів молоді. Її підготовка у ПТНЗ потребує збільшення уваги на формування системних знань, максимальної стимуляції самостійної діяльності, розвитку стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості при виконанні творчих завдань. Питаннями виховання творчої складової у молоді, зокрема у майбутніх кваліфікованих робітників переймалася велика кількість науковців: М. Бердяєв, Г. Варення, Ж. Годфруа, Є. Ільїн, Н. Каліта, А. Макаренко, А. Маслоу, А. Олах, Н. Роджерс, Е. Торренс та інші. У деяких дослідженнях зазначено, що творчий підхід до проблеми навчання будівельників потребує генерацію, творче формулювання і опрацювання нових ідей, задумів і проектів у широкому соціальному аспекті життя. Таким чином, творчість, як ціннісно-особистісна категорія, набуває істотного резерву самоактуалізації особистості і значною мірою виступає своєрідним механізмом адаптації особистості до соціальних змін. Під самоактуалізацією розуміємо бажання людини реалізувати себе, виявити в собі те, що закладене потенційно. А. Маслоу охарактеризував самоактуалізацію, як бажання людини стати тим, ким вона може бути [9]. Тобто, людині потрібно «сприятливе» суспільство, у якому вона може розкрити власний творчий потенціал найповніше, а також задовольнити потреби у безпеці.

Вчені також наголошують, що оскільки кожна особистість розбудовується за власним сценарієм, надзвичайно актуальною є побудова навчально-виробничого процесу в ПТНЗ з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців. Причому, необхідною умовою оптимізації методичної роботи є наявність об'єктивних даних про особисті якості кожного вихованця. Більш того, як вказував ще А. Макаренко «Знання вихованця має прийти до вихователя не в процесі байдужного його вивчення, а тільки в процесі спільної з ним роботи та самої активної допомоги йому» [8, с. 92]. Отже, успіх роботи сучасного навчального закладу значною мірою визначається рівнем підготовки його педагогів, їх професіоналізмом, глибиною соціально-психологічних знань і

загальною культурою.

Відомо, що професійно-творчі якості вихованців не виникають окремо від їхніх інших власних компонентів, а підпорядковані законам формування особистості в цілому на етапах навчання й самонавчання, діяльності й комунікації. Тому, джерелом творчої активності учнів мусить стати, перш за все, інтерес до процесу та результату власної праці. Їхня зацікавленість в цьому має забезпечуватися наявністю пізнавальної мотивації, усвідомленим набуттям знань, що сприяє перебудові психологічних процесів сприймання, пам'яті, мислення, уяви. Формування же пізнавальних мотивів покладено на засоби вдосконалення навчального процесу: визначення дійових, активних методів навчання, оновлення змісту навчальних дисциплін, модернізацію структури і змісту занять, налагодження міждисциплінарних зв'язків, розширення форм самостійної роботи учнів тощо.

Коли йдеться про соціально-прогресивну творчу діяльність людини, як у матеріальній, так і духовній сферах, спрямовану на перетворення дійсності з метою трансформації багатства людської історії у внутрішнє багатство особистості, у її надбання, на усіяке виявлення і розвиток сутнісних сил людини, то зрозуміло, що мову ведуть про культуру у широкому її значенні [2, с. 202]. Стосовно ж однієї з її складових, а саме – культури безпеки професійної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з усуненням небезпек, притаманних відповідній галузі праці, відзначимо, що остання не можлива без творчого підходу робітників до розв'язання проблем, особливо спричинених людським чинником.

Феномен творчості багато плановий: «...творчість існує завжди й скрізь, де людина уявляє, комбінує й створює що-небудь нове», – писав Л. Виготський [3]. Творчість у будь-якому виді діяльності тим і відрізняється від звичайного виконання завдань, що вона захоплює людину, створює наднапругу, відкриває «друге дихання», наповнює бажанням робити та змістом її життя. Творчу діяльність можна представити послідовністю етапів: творча мотивація, цінність і зміст діяльності, результат. Задоволеність результатом породжує новий мотив на нову діяльність [9].

На рівень розвитку творчої спрямованості особистості суттєвий вплив мають вікові зміни смислової сфери особистості. Смысл може виступати й мотивом, спонуканням до дії, і результатом. Спираючись на дослідження теорії смислів Л. Виготського, Ж. Годфруа, А. Олаха, К. Роджерса та інших, наведемо етапи вікових змін смислової сфери. У віці 15–19 років відбувається формування світогляду, власних смислів і особистих цінностей; смислова регуляція займає домінуюче положення стосовно задоволення потреб; народження «життєвої перспективи». 19 і далі – усвідомлення власного призначення у житті; реалізація життєвих перспектив і смислів; прагнення до самореалізації; вихід за межі власного «Я». Така періодизація смислової сфери характеризує етапи становлення творчої діяльності фахівця й надає відомості щодо характеристики траєкторії розвитку учнів в контексті формування їхньої творчої спрямованості [3, 5; 10; 11].

Для формування творчого підходу до майбутньої професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю доцільно створити у ПТНЗ віртуальне освітньо-професійне середовище, адаптоване до кожної вікової категорії та освітнього рівня.

Творчість виокремлюють у понятті особистості як головну ознаку її зрілості та призначення. Зрілість ототожнюється з трьома якісними характеристиками: цілісність, стійкість і вищий рівень досягнень. Стрижнем творчості є взаємодія людей, детермінована не лише їх особистісними якостями, але й соціальними чинниками. Наприклад, розподілом праці та кооперації діяльності, розбіжністю інтересів, потреб і необхідністю їхнього узгодження. Невід’ємною властивістю особистості є прагнення до безперервного пізнання світу та творчих здобутків. Це, у свою чергу, надає матеріал для накопичення працівником досвіду у формі засвоєних знань, умінь і навичок.

Серед особистісних рис, що притаманні творчим людям виокремлюють [5; 10]:

- незалежність – особистісні стандарти важливіші за стандарти групи;
- відсутність конформізму в оцінках і судженнях, такій людині досить складно «проживати» у соціумі;

- еkleктичність – високий рівень зацікавленості у всьому тому, до чого вона причетна і прагне бути причетною;
- інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому;
- відкритість розуму – готовність повірити своїм і чужим фантазіям, сприйнятливість до нового і невизначеного;
- високу толерантність до невизначених ситуацій, конструктивна активність у цих ситуаціях;
- розвинуте естетичне почуття, прагнення до краси;
- надання переваги більш складним речам, ніж звичним і простим;
- безперервне оновлення сприйняття світу.

Важливою умовою ефективної реалізації будь-якої діяльності є відповідність суб'єктивних властивостей, схильностей, здатностей людини характеру професії. Такі схильності забезпечують успіх і творчий підхід до неї. Формування професійної творчої спрямованості утворює основний сенс самовизначення особистості фахівця. До речі, сьогодні суспільством більш цінуються кваліфіковані робітники, що здатні працювати в умовах, які швидко змінюються. У вимогах провідних світових компаній до особистих якостей робітників найважливішими є такі, як знання професії, вміння працювати у команді та вміння розв'язувати проблеми [4, с. 21]. Це безпосередньо стосується будівельників.

Будучи передумовою творчої діяльності творча спрямованість особистості об'єднує стійкі мотиви і життєві цілі учнів, за яких формуються і розвиваються їхні творчі здібності [6]. Значне місце у цьому належить навчальній діяльності. Остання передбачає пошук нового змісту та організаційних форм у системі безперервної освіти, надає особливого значення її методологічній складовій.

Головним результатом освіти має стати її відповідність цілям випереджального розвитку. Учні треба залучати до творчих завдань, у ході яких вони навчаються винаходити, розуміти й опановувати нове, бути відкритими й здатними висловлювати думки, вміти ухвалювати рішення й допомагати один одному, усвідомлювати власні можливості. Під час запровадження таких занять,

що цілком відповідають віртуальному освітньо-професійному середовищу, незамінним є застосування інтерактивних технологій. Причому, викладач організовує сумісну діяльність таким чином, щоб у її епіцентрі знаходився учень, який ініціює необхідні взаємовідносини та взаємодію з іншими учасниками навчального процесу. Всі дієві особи мають взаємодіяти між собою, обмінюватися інформацією, обґрунтовувати власні пропозиції, спільно розв'язувати проблемні питання, моделювати варіанти ситуацій, оцінювати дії один одного та здійснювати самоаналіз і самооцінку. Це відбувається шляхом занурення в реальну атмосферу ділового співробітництва, з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності. Але для цього потрібні педагоги, здатні допомогти вихованцям знайти себе в майбутньому, стати самостійними, творчими й впевненими у собі професіоналами.

У зв'язку з цим автором розроблено серію тренінгів для опанування викладачами технології проектного навчання. Зокрема, йдеться про формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю засобами технології проектного навчання. Зауважимо, що у ПТНЗ будівельного профілю досвід проектного навчання практично мінімальний. Тому й постала необхідність його поширення, шляхом запровадження навчальних проектів, спрямованих на відпрацьовування певних процесів у майбутній професійній діяльності й на самостійне застосування отриманих знань для виконання практичних завдань. Оскільки відпрацьовуючи уміння та навички у наближених до реальних умов навчальних ситуаціях майбутні кваліфіковані робітники будівельного профілю накопичують інформацію про можливі небезпеки та варіанти їхнього запобігання, попередження, усунення та ліквідації наслідків. До основних функцій викладача як тренера під час запровадження технології проектного навчання слід віднести:

- чітке пояснення основної мети, конкретного результату та правил поведінки учасників;
- створення позитивної атмосфери на занятті (вправи на знайомство, актуалізацію потрібних знань тощо);

- підготовку невеликого лекційного матеріалу, дидактичного забезпечення;
- розроблення критеріїв оцінювання діяльності учнів, складання опитувальних листів;
- консультування та підтримку учасників.

Важливою вимогою, що ставиться до викладачів ПТНЗ, є опора на знання закономірностей творчої спрямованості особистості вихованців. Яка має бути орієнтованою на розвиток особистості учня через включення його в пізнавальну комунікативну діяльність, що ґрунтується на вільному виборі індивідом сфери прикладання здатностей для задоволення соціокультурних і освітніх потреб. Тому всі види й форми організації діяльності в системі професійної освіти будівельників мають бути спрямовані на створення віртуального освітньо-професійного середовища та формування позитивної мотивації і задоволеності результатом власної діяльності.

З цією метою за участі автора розроблено дистанційні курси підвищення складових професійної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ будівельного профілю. Враховуючи також, що до питань, які охоплює культура безпеки професійної діяльності майбутніх будівельників належать: екологічна безпека, енергозбереження, охорона праці тощо, запропоновано такі дистанційні курси:

1. Культура екологічної безпеки професійної діяльності у будівельній галузі.
2. Енергоефективна компетентність педагогічних працівників ПТНЗ будівельного профілю.
3. Еко-орієнтовані педагогічні технології розвитку культури безпеки професійної діяльності.

Контрольні заходи, що було застосовано під час підготовки педагогічних працівників на курсах підтвердили ефективність використаного розробниками педагогічного інструментарію, котрий сприяє опануванню вчителями професійними знаннями та вміннями, для реалізації творчого підходу до професійної підготовки майбутніх будівельників у навчальному процесі ПТНЗ.

Зауважимо, що проектне навчання, як система формування творчої

спрямованості особистості передбачає розвиток унікальних спільностей – команд, пов'язаних творчою діяльністю й спілкуванням. Вони завжди забезпечують синергетичний ефект, примножуючи зусилля всіх суб'єктів у напрямі підвищення результативності сумісної діяльності. Найбільш адекватним педагогічним засобом у проектному навчанні виступає організація творчих об'єднань молоді й дорослих (учнів і педагогів, майстрів, наставників): їх інтеграція, за рахунок дії механізмів мотивації, стимулювання пізнання і творчості, що швидко згуртовує, розбудовує й соціалізує вихованців.

За таких умов, викладацькому складу ПТНЗ будівельного профілю надається можливість не тільки забезпечити високий рівень вмінь вихованців, але й розвинути їхні здібності нетрадиційно та творчо підходити до розв'язання різних (часом і небезпечних) ситуацій, організовуючи власну діяльність на творчій основі. Поняття «творче відношення майбутнього кваліфікованого робітника до професійної діяльності» має зайняти власне гідне місце у теорії й практиці професійної освіти. Формування творчого підходу до реалізації професійних завдань обумовлено положенням фахівця певного профілю у суспільстві, обов'язками та функціями відповідно до професії, що опановує, наприклад, майбутній будівельник у ПТНЗ. Формування творчого відношення молоді до завдань майбутньої праці знаходить відбиття у своєрідному прояві (за рахунок різного рівня розвитку) психічних сфер особистості в навчальних ситуаціях. Найбільш чітко під час навчання проявляються особливості інтелектуальної, практично-предметної та мотиваційної сфер особистості – учні мають різні навчально-пізнавальні здатності, різні рівні мотиваційних станів. Відзначимо, що творче відношення до навчальних (фахових) завдань – це цілісність, єдність гармонічне розвинених сфер особистості та їх складових.

Нагадаємо, що коли йдеться про формування творчого підходу майбутнього кваліфікованого робітника до власної професійної діяльності, остання мусить відрізнитися творчим проявом, тобто фахівцю має бути властиве творче мислення, творчий підхід до справи тощо. Але слід визнати, що в сучасній практиці ПТНЗ ще не склалася стійка тенденція на реформування та модернізацію змісту освіти з

точки зору формування творчого відношення учня до професійної діяльності. Хоча, базова підготовка, розвинені творчі якості особистості й активне навчання є важливими умовами для цього.

Формуючи в учнів творчий підхід до майбутньої професійної діяльності, викладачу доцільно:

- цілеспрямовано вносити своєчасні корегувальні виправлення при використанні педагогічних технологій та інновацій;

- формувати цілі їхнього навчання й виховання з урахуванням сучасних освітніх, виховних і розвиваючих можливостей навчального матеріалу, результатів застосування різних методів, прийомів, засобів навчання;

- реалізувати особистісно-зорієнтований підхід до навчання на основі оцінки потенційних можливостей вихованців: інтелектуальних, мотиваційних, емоційно-вольових, професійних якостей, рівня комунікабельності, самооцінки особистості;

- планувати власну подальшу професійну діяльність.

Творчі завдання мають бути присутніми у всіх видах занять від початку до кінця, незалежно від теми, мети і завдань, що плануються до розв'язання. За допомогою творчих завдань учні одержують уявлення про різні конструкти навчальної теми. Такі завдання допомагають формуванню творчого мислення вихованців. При їхньому виконанні останні мусять погоджувати власні дії з характером навчальних завдань. Зорова наочність у комбінації зі слуховою, дозволяє учням отримати більш повну уяву про особливості навчального завдання та зорганізуватися в пошуку оптимального рішення. Завдяки наведеним заходам працюють і взаємодіють такі механізми мислення вихованців, як аналіз, синтез, інтуїція, що сприяють їхньої творчої активності.

Е. Торренс виокремлює п'ять принципів, якими має керуватися педагог, щоб стимулювати розвинення творчого мислення вихованців [12]:

- уважне ставлення до незвичних питань;

- тактовне ставлення до незвичних ідей;

- вміння ставитись до ідей вихованців як цінних і формувати у них належне

відношення до продуктів власної діяльності;

– надавати час для самостійного навчання учнів і забезпечувати їм підтримку (похвалу);

– надавати час для практики, яка не оцінюється.

Значну роль у розвитку творчості учнів відіграє спільна творчість з викладачем. Для того, щоб вихованець зміг самостійно знаходити і виділяти проблемні ситуаційні задачі у навколишньому середовищі, його діяльність має бути відповідно організована. Але будь-яке, навіть налагоджене, предметне середовище залишається мертвим без головної дійової особи у процесі виховання творчої особистості – вихователя. Творча людина продукує навколо себе творчу атмосферу, тобто вірогідність того, що вихованці матимуть ширше поле можливостей для розгортання власних планів і задумів у творчого педагога, ніж у викладача зі стандартним, шаблонним стилем мислення. У свої часи К. Ушинський писав: «...у вихованні все повинне ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання» [7, с. 152]. Ці слова актуальні, оскільки вихід ПТНЗ на рівень нових вимог та завдань багато в чому залежить від розвитку творчого потенціалу викладачів і педагогічних колективів закладу.

Приймаючи створене учнем – не оцінюючи з точки зору якості, але стимулюючи внесений вклад, педагог (майстер виробничого навчання, наставник) може надати вихованцю вибір напряму рухатись далі, підкреслюючи зацікавленість безпосередньо у процесі, а не тільки продукті праці. Адже результатом учнівської творчості може бути не обов'язково конкретний витвір, розв'язання навчальної проблеми, запропонованої викладачем тощо, а ті зміни, які відбулись з особистістю у процесі творення. До того ж у спільній творчості вихователь може отримати нове бачення, а учень – особистість. Отже, дії викладачів професійної школи мають бути спрямовані на завдання формування творчої особистості. Це припускає виховання в учнів уміння творчо ставитись до

навчання й надалі до праці. У зв'язку з цим педагогічний процес у ПТНЗ усе більш складнішає і вимагає глибокого розуміння рішень і відносин між суб'єктами навчальної діяльності. Вихованці очікують від викладачів підтримки, співробітництва, створення умов для спільної творчої праці.

Таким чином, система навчання та виховання кваліфікованих робітників будівельного профілю в ПТНЗ у тому вигляді, у якому вона існує сьогодні, має насамперед, навчати учнів способам ефективного використання знань у майбутній практичній професійній діяльності. Для чого, слід змушувати їх залучати творчий підхід до розв'язання навчальних завдань і проблем, знаходячи нестандартні, оригінальні рішення. Це припускає використання всіх резервних можливостей особистості учнів, а також створення сприятливих соціально-економічних і психолого-педагогічних умов для його повноцінної навчальної діяльності. Нарешті, для надбання майбутніми фахівцями твердої впевненості у тому, що їхні знання, творчий потенціал будуть затребувані суспільством, а вони спроможні до працевлаштування на ринку праці.

Професійно-творчі якості особистості будівельника не виникають окремо від інших її компонентів, а підпорядковані законам формування творчої особистості в цілому на етапах навчання та самонавчання, діяльності та комунікації. У зв'язку з цим, побудова навчально-виробничого процесу у ПТНЗ будівельного профілю з урахуванням індивідуальних особливостей спрямування особистостей учнів є надзвичайно актуальною. Перед середньою професійною школою сьогодні поставили завдання, розв'язання яких пов'язане із застосуванням нетрадиційних засобів впливу на особистість вихованця у навчально-виробничому процесі ПТНЗ, де суб'єктивна позиція майбутнього кваліфікованого робітника становить основу розвитку його творчого потенціалу.

До перспектив подальших досліджень вбачаємо створення банку педагогічних технологій, що сприяють розвитку творчого ставлення майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества / Н. А. Бердяев. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://booksite.ru/fulltext/ber/dya/berdyaev_n_a/fil/filosof/18.htm#17
2. Варення Г. А. Теоретико-методологічні основи працезохоронної діяльності. – К.: Раритет, 2003. – 216 с. – С. 202.
3. Выготский Л. С. Педагогическая психология [Текст] / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во АСТ, 2008. – 671 с.
4. Гин А. А. ТРИЗ-педагогика / А. А. Гин. [Электронный ресурс]. – М.: ЛитРес, 2015. – 120 с. – Режим доступа: <http://www.litres.ru/anatoliy-gin/triz-pedagogika/>
5. Годфруа Ж. Что такое психология / В 2-х т. Т. 1: Пер. с франц. Алипова Н. Н., Пегелау А. В., Эстрина Т. Я. – М.: Мир, 1992. – 496 с.
6. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
7. Калита Н. К. Д. Ушинський про вчителя: до проблеми виховного ідеалу / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2008. – № 11. – С. 149–154.
8. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К.: Рад. школа, 1990. – 366 с.
9. Маслоу А. Г. Мотивация и личность. 3-е изд. / Пер. с англ. В. Васильева. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.
10. Олах А. Творческий потенциал и личностные перемены / А. Олах // Общественные науки за рубежом. Сер. Науковедение. – 1968. – № 4. – С. 69–73.
11. Роджерс Н. Творчество как усиление себя / Н. Роджерс // Вопросы психологии. – 1990. – № 1. – С. 164–168.
12. Guiding Creative Talent. Contributors: E. Paul Torrance – Author. Publisher: Prentice-Hall. Place of publication: Englewood Cliffs, NJ. Publication year: 1962. [Электронный ресурс] / E. Torrance. – 260 p. – Режим доступа: <https://www.questia.com/read/9518634/guiding-creative-talent>. – Назва з екрану. – мова англ.